

## ไหม : จากผ้ามาเป็นธนบัตรและแสตมป์

วิโรจน์ แก้วเรือง

### ไหม : แผลงที่แต่งแต้มความอบอุ่น

ไหม (Silk) เป็นเส้นใยที่ได้จากแมลงขณะที่เป็นตัวหนอน (silkworm) หลังจากฟักออกจากไข่ ออกมากินใบหม่อน (mulberry leaves) ประมาณ ๒๐ วัน จากนั้นก็จะทำรังด้วยการคายเส้นใยห่อหุ้มตัวเอง ก่อนลอกคราบกลายเป็นดักแด้ อยู่ภายใต้รังราว ๙-๑๔ วัน ก่อนกลายเป็นผีเสื้อ คายน้ำลายเจาะรัง ออกมาผสมพันธุ์ วางไข่ เป็นรุ่นลูกต่อไป ถ้าเราต้องการได้เส้นไหมที่ยาวอย่างต่อเนื่องต้องนำรังไหมที่ยังเป็น ดักแด้ที่อยู่ในรังออกมาต้มในน้ำร้อนละลายกาไหม สาวออกมาเป็นเส้นใยใช้ถักทอเป็นผืนผ้า การใช้ประโยชน์จากเส้นใยไหมใช้ทอเป็นพัสดุกรานเกิดขึ้นครั้งแรกในโลกที่ประเทศจีน เมื่อราว ๔,๕๐๐-๔,๗๐๐ ปี มาแล้ว ก่อนที่ชาติพันธุ์อื่นๆ จะได้รู้จักและได้ใช้ประโยชน์จากไหม หลังการเกิดเส้นทาง สายไหม เส้นทางการค้าขายอันลือเลื่องของโลกจากประเทศจีน แพร่หลายสู่หลายประเทศในเอเชีย สู่อุโรป ทั้งทางบกและทางทะเล รวมทั้งประเทศไทยที่มีการค้าขายกับจีน ทั้งที่พุมเรียง อำเภอยะหา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดปัตตานี ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็มีการค้าขายผ้าไหมกับจีน และมีตลาดค้าขายผ้าไหมโดยเฉพาะเรียกว่า “ป่าไหม”



### ไหม : กลายเป็นธนบัตรและแสตมป์

ธนบัตรใบแรกของโลกก็กำเนิดในจีนเช่นกัน โดยรัฐบาลอนุญาตให้เอกชน ๑๖ รายในมณฑลซื่อชวน ตั้งธนาคารเริ่มใช้เงินกระดาษ ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๘ หรือต้นศตวรรษที่ ๙ ราว ๑,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา

ธนบัตรยุคนั้นเป็นกระดาษเรียกว่าเงินปลิว เนื่องจากมีความบางเบาปลิวลมหลุดมือได้ง่าย เงินกระดาษรุ่นแรกใช้เป็นตัวแลกเงินมากกว่าจะใช้เป็นเงินจริงๆ โดยพ่อค้าวานิชจะฝากเงินสดไว้ที่เมืองหลวง แล้วรับเงินปลิวเอาไปแลกเป็นเงินสดในมณฑลอื่นได้

รัฐบาลจีนได้ตั้งอำนาจคืนจากเอกชน ตั้งตัวแทนของรัฐให้สามารถออกธนบัตรหน่วยเงินต่างๆ ที่มีเงินสดสำรองฝากไว้ ทั่วโลกจึงให้การยอมรับว่าธนาคารของรัฐที่มีเงินสำรองแห่งแรกของโลก เกิดขึ้นเมื่อคริสต์ศักราช ๑๐๒๓ (พุทธศักราช ๑๕๖๖)

เมื่อชาวมองโกลครองอำนาจในจีนมีการออก “ธนบัตรผ้าไหม” เงินรุ่นเก่าต้องนำมาแลกเปลี่ยนเป็นธนบัตรผ้าไหม ใช้มัดเส้นด้ายไหมเป็นสิ่งสำรองในการออกเงินสกุลนี้ ธนบัตรผ้าไหมมีการใช้อย่างกว้างขวางถึงเปอร์เซีย ในช่วงคริสต์ศักราช ๑๒๙๔ (พุทธศักราช ๑๘๓๗) และใช้มาจนถึงคริสต์ศักราช ๑๓๗๕ (พุทธศักราช ๑๙๑๘) จึงมีการออกธนบัตรใหม่แทนธนบัตรผ้าไหม และแล้วในที่สุดการใช้เงินกระดาษของจีนก็เสื่อมความนิยมลง เนื่องจากการปลอมแปลงธนบัตรทำได้ง่ายทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ จนกระทั่งยุโรปนำธนบัตรกลับมาใช้ใหม่ และใช้กันอย่างแพร่หลายยั่งยืนมาจนถึงทุกวันนี้ เนื่องจากการผลิตที่สลับซับซ้อนปลอมแปลงได้ยาก

## แสตมป์ผ้าไหมดวงแรกของโลก



แสตมป์ผ้าไหมเป็นนวัตกรรมของไทยโดยแท้ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓ และเนื่องในโอกาสที่สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทยได้ก่อตั้งครบ ๓๖ ปี เป็นแสตมป์ที่ทำจากผ้าไหมไทยครั้งแรกของโลก ใช้ผ้าไหมหัตถกรรมทำด้วยมือ ราว ๖,๐๐๐ หลา ผลิตเพียง ๒๐,๐๐๐ ชุด

โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานตราสัญลักษณ์นกยูงพระราชทาน เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย จำนวน ๔ แบบ คือนกยูงสีทอง นกยูง สีเงิน นกยูง สีน้ำเงิน และนกยูงสีเขียว ให้บริษัทไปรษณีย์ไทยมาเป็นแบบจัดพิมพ์ลงบนแสตมป์ ทำการเปิดตัวแสตมป์ผ้าไหมไทยชุดที่ระลึกครั้งแรกเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในงานแสดงตราไปรษณียากรภาคพื้นเอเชีย พุทธศักราช ๒๕๕๓ ณ แพลนนารีฮอลล์ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ระหว่างวันที่ ๔-๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จมาเป็นประธานในพิธี



จะเห็นได้ว่าไหมเป็นสินค้าที่มีคุณค่าและมูลค่าอยู่ในตัว ประเทศไทยมีไหมไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ จนมีคนกล่าวขานว่า “ไหมคือศรีแห่งแผ่นดิน” นอกจากนี้เราจะได้ภาคภูมิใจว่าไหมใช้เป็นที่ธนบัตรและแสตมป์ซึ่งมีมูลค่าปรากฏให้เห็น ในอดีตผ้าไหมยังใช้เป็นสิ่งของจำนำแลกเป็นเงินได้ เกษตรกรในภาคอีสานได้ใช้ผ้าไหมแลกเป็นธนบัตรส่งลูกส่งหลานเรียนจนจบปริญญาตรีมาแล้วมิใช่น้อย เมื่อเป็นเช่นนี้ขอให้ชาวไทยภาคภูมิใจใน “ไหมไทย” ของเราด้วยกัน

### บรรณานุกรม

บาราย. 2554. ธนบัตรใบแรกของโลก ใน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐวันอาทิตย์ที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2554 คอลัมน์ คัมภีร์จากแผ่นดิน. หน้า 5.

<http://www.komchadluek.net>. ล้ำเลิศ เลอค่า งานแสตมป์.

<http://www.thailandpost.co.th>